

Verslag van de 102^e vergadering van de ledenraad van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, gehouden op zaterdag 20 november 2021 via livestream vanuit de studio van NEP in Hilversum.

1. Aanwezig tijdens de vergadering van de ledenraad

Er deden 52 ledenraadsleden en negen bestuursleden mee aan deze ledenraadvergadering via livestream (zie de bijlage voor de lijst van aanwezigen). Voorzitter Jeroen Dijsselbloem zat de vergadering voor en Sandra Barbé notuleerde.

2. Opening

Vijftien nieuwe ledenraadsleden worden in het bijzonder welkom geheten evenals het kandidaat-bestuurslid Berno Strootman.

3. Proces

Veel vragen van ledenraadsleden zijn voorafgaand beantwoord, zowel schriftelijk als mondeling tijdens de drie vragenuurtjes die op 15 en 16 november digitaal zijn gehouden (te weten: Financiën, Natuurbeheer en Marketing & Communicatie). Het interactieve deel van de vergadering wordt begin 2022 in de vorm van een webinar georganiseerd. De tijdens de vergadering aanwezige ledenraadsleden leverde input via de chat. De vragen die werden gesteld gedurende de vergadering zijn zo veel mogelijk direct beantwoord. Onbeantwoorde vragen zijn daags na deze vergadering alsnog schriftelijk van een antwoord voorzien.

Actiepunt: Begin 2022 wordt er een webinar over de nieuwe meerjarenstrategie georganiseerd voor de ledenraad.

4. Kennismaking met nieuwe algemeen directeur

In een vraaggesprek met Thomas van Gemert, voorzitter van de ledencommissie Limburg en De Kempen, maakt de ledenraad kennis met de nieuwe algemeen directeur Pim van der Feltz. Thomas feliciteert Pim met zijn benoeming en vraagt hem onder andere naar wat hem aanspreekt in de functie en zijn plannen voor de komende maanden. Pim zet zijn overwegingen uiteen over zijn overstap naar de vereniging en vertelt over zijn eerste indrukken. De komende periode is hij voornemens veel mensen te ontmoeten en hen te vragen hoe ze naar de vereniging kijken en wat anders zou kunnen. Pim gaat ook aan de slag met de volgende meerjarenstrategie.

5. Actualiteiten

Teo Wams praat de ledenraad bij over de stikstof problematiek. Op 1 juli is de Wet Stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden. Een goede start met doelstellingen waarop afgerekend kan worden. De vereniging vond dit echter niet ambitieus genoeg en heeft een versnellingsakkoord gesloten met een aantal maatschappelijke organisaties. Dit akkoord wordt gebruikt bij de lobby in Den Haag. Ook loopt het programma stikstofreductie en natuurverbetering waarbij stap voor stap gewerkt wordt aan vermindering van de stikstofuitstoot en systeemherstel. De ledenraad wordt op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen onder andere tijdens de halfjaarlijkse bijeenkomsten van het klankbord Public Affairs. Verder vertelt Teo Wams over de opening van een twee informatiecentra: het natuurcentrum De Marel op Texel en Het Baken op Schiermonnikoog. Beide centra voorzien in een behoefte en worden zeer gewaardeerd.

Pim van der Feltz staat stil bij de overstromingen dit jaar in de Limburg en de enorme gevolgen voor de omgeving en bewoners. Waardering wordt uitgesproken voor de inzet van velen die gepleegd is om de enorme troep op te ruimen. Samen met de organisatie organiseerde de ledencommissie Limburg en De Kempen ook een themabijeenkomst over het belang van klimaat robuuster maken van de beekdalen.

Tot slot staat Teo Wams stil bij een tweetal gebieden. Zo is de natuurbegraafplaats Huis ter Heide dit jaar geopend en zorgt voor een impuls rond verbetering van cultuurhistorische gebouwen en natuur in dit gebied. Bij de Marker Wadden is de aanleg van enkele eilanden in volle gang.

6. Verslag van de vorige ledenraadvergadering (29 mei 2021)

Er zijn geen opmerkingen over de tekst van het verslag of vragen naar aanleiding van de tekst.

Besluit: Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.

7. Begroting 2022 en meerjarenverkenning 2022- 2024

De begroting en de meerjarenverkenning passeren de revue met een toelichting door penningmeester Hanneke Schuiling en interim directeur financiën en bedrijfsvoering Martin de la Rambelje. Hanneke Schuiling staat als eerste stil bij de beleggingsportefeuille, vanwege het onderwerp beleggen in fossiel, dat ter sprake kwam tijdens het vragenuurtje. De vereniging heeft bij Robeco het meest groene mandaat dat mogelijk is, maar dit sluit fossiel niet uit. De consequenties van een wijziging in de samenstelling zullen in kaart worden gebracht en het bestuur zal zich hierover buigen. De ledenraad wordt van de uitkomst op de hoogte gesteld. Rond de begroting geeft ze aan dat de vereniging er goed voor staat. Er zijn geen ingrepen nodig zoals voorgaande jaren om de begroting sluitend te krijgen. Wel zal de komende tijd gekeken worden of de beschikbare middelen structureel zijn, gelabeld en of de beoogde werkzaamheden ook daadwerkelijk uitgevoerd kunnen worden met de beschikbare capaciteit.

M&C Strategie

Martin de la Rambelje gaat in op de strategie op het gebied van marketing en communicatie. Er is een sterke stijging van maatschappelijke aandacht voor natuur, wat helpt om de ambitieuze doelstellingen (wie zijn onze bezoekers, men denkt meteen aan de vereniging als het gaat om beleven en beschermen van natuur, mensen optimaal motiveren om tijd, stem en geld bij te dragen) de komende tien jaar te realiseren.

Vanuit de overheid wordt stevig ingezet op de financiële ondersteuning van de natuur, het programma natuur. Per jaar is er 300 miljoen euro beschikbaar voor de natuur in Nederland, een aanzienlijk deel daarvan komt beschikbaar voor de vereniging. Naast deze financiële impuls gaat ook de SNL subsidie voor het beheer van de terreinen omhoog (3 miljoen euro per jaar). Aan Natuurmonumenten de taak deze financiële middelen effectief te besteden.

Meerjarenverkenning

De afgelopen tijd is een groeisprint gemaakt van bijna 20 miljoen euro door de groei van het aantal leden en donateurs, een aangepast prijsmodel, sterke toename van SNL- en projectsubsidies, overige fondsenwervende inkomsten én een hoog ambitieniveau in grond verwervingen via overheidssubsidies en bestemmingsreserves. Dit zal komend jaar ongeveer gehandhaafd blijven en voor de jaren daarna wordt een beperkte groei van de structurele inkomsten verwacht. Deze groei brengt ook een groei aan kosten met zich mee, voornamelijk aan de projectenkant. De netto lasten en dan met name de projecten- en structurele lasten groeien met ca. 24 miljoen euro. Deze groei wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten voor uitbesteed werk en gebouwenbeheer (16 miljoen euro) en in beperkte mate gedreven door de eigen personeelslasten (3,4 miljoen euro).

Financieel overzicht

In de begroting 2022 en de meerjarenverkenning 2023 - 2024 wordt, zoals elk jaar, gestreefd naar een nulresultaat op de staat van baten en lasten. Het negatieve saldo op de staat van baten en lasten wordt gecompenseerd door de rendementsbijdrage (4,5 miljoen euro) uit het beheerd vermogen. Daarnaast zijn er dekkingen uit fondsen en bestemmingsreserves, zoals die voor de ontbrekende schakels. Incidentele baten, zoals afkoop erfpachten of bijzondere verkopen gebouwen en de netto baten uit de Natuurmonumenten Natuurbegraven BV, komen direct ten gunste van de reserve als bron van Inkomsten.

Begroting 2022

De focus ligt op het structurele resultaat, dit is positief. Punten die opvallen zijn onder andere de inkomsten uit contributies en terreinbeheer, deze zullen op basis van de bestaande verwachtingen en in gang gezette acties, toenemen met ca. 3,7 miljoen. Daarnaast zullen éénmalige lasten (extra afschrijvingslasten en inhuurkosten) waarschijnlijk niet optreden in 2022. Gelet op de verwachte ontwikkelingen in kosten en baten in 2022 lijkt er ruimte te ontstaan voor extra kwaliteitsimpulsen (2,4 miljoen euro). Dit zal worden aangewend voor het wegwerken van achterstanden in het lang cyclisch beheer en onderhoud, natuurbeheer kwaliteitsimpulsen uit het programma Eureka, het zorgen voor ruimte voor verwachte indexaties (veel krapte in de markt en stijgende prijzen voor energie en grondstoffen) en extra impulsen voor beheer en beweging.

Reserve als bron van inkomsten

Tijdens de planperiode is er sprake van een gezonde en stabiele ontwikkeling, waarbij de reserve als bron van inkomsten naar verwachting jaarlijks groeit. De reserve voor ontbrekende schakels daalt

jaarlijks met 2- 2,5 miljoen door de verwerving van gronden. De bestemmingsfondsen laten een jaarlijkse daling zien vanwege meer benutting dan nieuwe toevoegingen.

Vanuit de ledenraad wordt opgemerkt dat op korte termijn veel geld beschikbaar komt, een mooie gelegenheid om het personeelsbestand diverser en jonger te maken en bijvoorbeeld trainees aan te trekken en afgestudeerden een mooie start van hun carrière te bieden. Geantwoord wordt dat capaciteit een punt van aandacht is. Daarbij gaat het niet alleen over de hoeveelheid formatie, maar ook over de kwaliteit (genoeg verstand van zaken). Zo zijn een aantal jonge ecologen aangesteld om het personeelsbestand te verjongen en jonge hoogopgeleiden de kans te bieden van de praktijk te leren. Deze werkwijze kan verder worden uitgebouwd. Met andere organisaties wordt hier eveneens naar gekeken, waarbij onder andere wordt meegenomen of de opleidingen goed genoeg aansluiten.

De SNL-subsidies zijn verhoogd waarbij een groter deel van de werkelijke kosten wordt vergoed. Vraag die hierbij gesteld wordt is of deze verhoging structureel is. Dit wordt beaamd. Voor elk soort natuur is uitgerekend wat het uitvoerende beheer kost. Van deze kosten werd eerder 75 % vergoed en dat is nu verhoogd naar 84%. Gevraagd wordt of de vereniging niet steeds meer een uitvoeringsorganisatie wordt van de overheid? Hoeveel ruimte is er om een eigen visie te hebben? Geantwoord wordt dat we een vereniging zijn met een eigen legitimiteit. De komende tijd gaat de organisatie het project 'Opgaven in beeld' uitvoeren. Hierbij wordt per beheereenheid in beeld gebracht wat de inzet van de vereniging moet zijn in de gebieden en hun omgeving. Gevraagd wordt hoe wordt gemeten of al het extra geld ook leidt tot betere natuur. Geantwoord wordt dat er een kwaliteitscyclus (bepalen doelen voor alle natuurgebieden van de vereniging, uitvoeren beheer, etc.) is waarbij de voortgang wordt gemeten. Voor de onlangs hierover gehouden audit is de vereniging met vlag en wimpel is geslaagd.

Vanuit de ledenraad wordt naar voren gebracht dat de vereniging een voorbeeldrol zou moeten spelen als het gaat om een duurzame beleggingsportefeuille. Het beleggingsbeleid van de vereniging is altijd groen en duurzaam geweest maar discussie en weegfactoren veranderen in de loop van de tijd. Onderschreven wordt dat zorgvuldig naar de portefeuille gekeken moet worden.

Tot slot de vraag of de organisatie het aankan om de te ontvangen gelden goed en effectief te besteden. De organisatie is hier actief mee bezig. Verschillende afdelingen ondersteunen, zodat de beheereenheden hun werk goed kunnen doen. Per afdeling aan wordt geïnventariseerd wat nodig is en vervolgens wordt het wervingsbeleid hier op aangepast. Ook is er het programma Eureka. Dit geeft de mogelijkheid om beheereenheden te vergelijken, na te gaan wat de beste werkwijze is en dit uit te rollen. Het bestuur zal de komende tijd aandacht besteden aan deze enorme opgave om deze zo goed mogelijk uit te voeren met behoud van de eigen identiteit.

Actiepunt: De ledenraad wordt op de hoogste gesteld van de uitkomsten van het onderzoek naar de consequenties en impact van een eventuele wijziging van de beleggingsportefeuille ten aanzien van fossiel.

8. Evaluatie beheer duinen

De ledenraad wordt geïnformeerd over de evaluatie van het beheer van de duingebieden van de vereniging. Daarin wordt het beleid getoetst dat in 2000 is vastgelegd in de visie 'De kust nu en later'. Deze visie is gericht op het herstel van het duinecosysteem via twee sporen, het herstel van natuurlijke processen waar het kan en het uitvoeren van intern (regulier) beheer waar nodig. Een en ander is uitgewerkt in gebiedsvisies. De vereniging heeft zes duingebieden die hoge natuurwaarden (Natura2000) bezitten maar waar ook verschillende knelpunten spelen. Het gaat dan om een te hoge stikstofbelasting, te weinig dynamiek, afname van de konijnenpopulatie, verdroging en invasieve exoten. Deze punten zorgen ervoor dat de duinen dichtgroeien en de variatie aan habitats verdwijnen inclusief de daaraan verbonden soorten. De verschillende duingebieden passeren de revue waarbij de omstandigheden per gebied uiteen worden gezet. De afgelopen jaren is veel inzet gepleegd om de duinen en de natuurkwaliteit te herstellen. De natuurkwaliteit is zich aan het herstellen maar dat geldt helaas nog niet voor alle soorten. De opgave die voorlicht is doorgaan op dezelfde weg. Er volgt wel een accentverschuiving in het beleid doorgevoerd. Zo wordt terughoudend omgegaan met grootschalige maatregelen en meer gefocust op kleinschalig herstel en maatwerk voor de habitats en soorten die dat nodig hebben. Daarnaast is er aandacht voor flexibel beheer zodat makkelijk ingespeeld kan worden op de omstandigheden.

9. Campagne

Bestuurslid Marion Koopman gaat in op de vraag hoe de ledenraadsleden meer betrokken kunnen worden bij het thema en de uitvoering van de publiekscampagnes. Het bestuur vindt het belangrijk dat het campagneteam ideeën die leven bij ledenraadsleden meeneemt. Samen met de directie is gekeken naar een manier om input mee te nemen en daarbij de flexibiliteit en wendbaarheid van het campagneteam te behouden. Besloten is tot de volgende aanpak:

In februari 2022 wordt voor alle geïnteresseerde ledenraadsleden een webinar georganiseerd waarin meer op detail gesproken wordt over het thema van de komende campagne in het voorjaar. Vervolgens wordt gestart met de voorbereiding van het thema voor het jaar 2023. Begin juni start het campagneteam met een onderzoek naar wat leeft in de samenleving en worden ook de ideeën van de ledenraadsleden opgehaald met behulp van een enquête. Eind juni wordt de input door het campagneteam verwerkt tot een themavoorstel. In juli en augustus wordt vervolgens nader onderzoek gedaan op het gekozen thema, gevolgd door de concrete invulling (de boodschap / onderliggend materiaal / handelingsperspectieven). De uitkomsten van dit traject worden dan gedeeld in een webinar in februari 2023. Zo ontstaat er een cyclus die ook geëvalueerd zal worden, waarvoor feedback zal worden opgehaald. Gedurende het jaar worden betrokkenen op de hoogte gehouden via KIEK Online.

Campagne 2021: Woningnood onder dieren

De huidige campagne 'Woningnood onder dieren' is een rijk thema waar veel onderwerpen mee belicht konden worden. Er waren verschillende communicatie-uitingen, zoals de winterinspiratiegids met tips om dieren de winter door te helpen en de PR-actie 'Welkom in de kraamkamer van de natuur', waarbij de bezoekers werd gewezen op de rust die dieren nodig hebben. Deze actie leverde veel publiciteit op en daarnaast ook goodwill bij collega organisaties. Ook werd OERRR actie 'Help de bij' herhaald waarbij een actiepakket aangevraagd kon worden met tips en bloemzaad. En een herhaling van de actie 'red de insecten'. Een nieuw handelingsperspectief was de petitie. Het publiek werd daarbij opgeroepen te tekenen (100.000 mensen deden mee) om gemeenten op te roepen een insectenvriendelijk maaibeheer in te voeren. Een krachtig middel dat vaker gebruikt gaat worden ook omdat hiermee een nieuwe doelgroep bereikt wordt. Ook de laatste twee egelacties ('strijd mee voor de egel' en 'red de egel') waren een succes. Met een goed en consequent verhaal werden niet alleen 20.000 nieuwe (OERRR) leden verwelkomd, maar werden ook miljoenen mensen bereikt en uitgedaagd de vereniging te steunen met tijd, stem of geld.

Campagne 2022: Water

Het campagneteam gebruikt een lijst met criteria waar een succesvol thema aan moet voldoen. Zo dient een grote groep mensen bereikt en geactiveerd te worden, dient het thema urgentie te hebben, en geladen te zijn met een momentum waarover in de media wordt geschreven. Ook is politieke urgentie van belang en actiebereidheid. Een complex thema is mogelijk maar het moet eenvoudig en laagdrempelig gemaakt kunnen worden. Verder dient het mogelijk te zijn het hele jaar content te maken in te zetten voor zowel Natuurmonumenten als OERRR.

Voor de zomer is gesproken over het thema 'water' en gezocht naar de insteek en beargumentering. Ook is nagegaan of de urgentie gevoeld wordt, er actiebereidheid is, of het breed uitgerold kan worden en zodoende een succesvolle campagne kan zijn. De uitwerking van het thema en de campagne is inmiddels gestart. Alle kanalen van de vereniging (o.a. Puur Natuur / online / in de gebieden) zullen worden ingezet. In mei 2022 start het onderdeel van de campagne waarbij het publiek tot actie wordt aangezet. Het is een groot thema dat verschillende activatiepieken mogelijk maakt. Sub thema's zijn onder andere droogte, overstromingen en waterkwaliteit.

Gevraagd wordt of het mogelijk is standaard het campagnemateriaal digitaal te delen met de ledencommissies. Geantwoord wordt dat dit mogelijk is. Daarnaast wordt gewezen op het intensieve contact tussen het campagneteam en de boswachters communicatie en beleven. De ledencommissies kunnen zich altijd tot hen wenden, zij beschikken altijd over alle informatie.

Gewezen wordt op het feit dat de industrie heel veel water gebruikt. Gevraagd wordt hoe dit bij het thema betrokken kan worden. Geantwoorde dat de afdeling Public Affairs bezig is met een stakeholderanalyse, ook is er een lobbyagenda. Daar komen dit soort thema's naar boven. Gevraagd wordt naar de bijdrage die ledencommissieleden kunnen leveren. Geantwoord wordt dat dit meegenomen wordt, zo zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden rond de petitie, die ook komend jaar onderdeel zal uitmaken van de campagne. Tijdens het webinar in februari wordt dit verder besproken.

De waterschapsverkiezingen zijn in 2023, gevraagd wordt of in de campagne hierop aangesloten kan worden. Gekeken wordt of en hoe het meegenomen kan worden.

Tot slot wordt gevraagd of er een beeld is van de waterkwaliteit in de eigen gebieden. Het belang van dit punt wordt onderschreven. Nederland voldoet op dit moment (nog) niet aan de afgesproken doelstellingen. Hier liggen zodoende kansen in het kader van Programma Natuur.

Actiepunt: Jaarlijks wordt daartoe in februari een webinar georganiseerd waarop ledenraadsleden worden bijgepraat over het ophanden zijnde campagnejaar en wordt gekeken naar de bijdrage die de ledencommissies kunnen leveren. In juni wordt een enquête gehouden zodat de ledenraadsleden ideeën kunnen leveren voor een thema van het daarop volgende jaar.

Actiepunt: ledenraadsleden worden via KIEK Online op de hoogte gehouden worden van het beschikbare campagnemateriaal. Ook kunnen zij hiervoor terecht bij de boswachter communicatie en beleven in de betreffende beheereenheid.

10. Vereniging

De bestuursleden zijn bij bijna alle ledencommissies de afgelopen tijd op bezoek geweest. De input die dit opleverde over bijvoorbeeld de samenwerking op regionaal (tussen de ledencommissies met de beheereenheden) en landelijk (hoofdkantoor / bestuur / vereniging) niveau wordt gebundeld en besproken. Een terugkoppeling volgt in het voorjaar.

Actiepunt: Een terugkoppeling van de tijdens het rondje van het bestuur langs de ledencommissies opgehaalde input volgt in het voorjaar.

8.1 Vereniging: goede voorbeelden

Veel ledencommissies zijn bezig geweest met het thema natuurinclusieve landbouw (een thema op de strategische agenda).

Arend Spijker (ledencommissie Overijssel) vertelt over de bijeenkomsten die zijn ledencommissie organiseert voor de achterban. Zo hebben ze in oktober een ledenbijeenkomst georganiseerd bij een natuurboer (pachter van Natuurmonumenten) in De Wieden. Verteld werd over de dilemma's die daar spelen rond natuurbeheer en landbouw. Het was een mooie bijeenkomst en een fijne manier om met leden in contact te zijn. De commissie hoopt volgend jaar meer live bijeenkomsten te kunnen organiseren.

8.2 Vereniging: samenstelling bestuur

Marieta Oomen, lid van de vertrouwenscommissie, licht het advies van de commissie over de benoeming van kandidaat Berno Strootman als nieuw bestuurslid toe. De vertrouwenscommissie ondersteunt de benoeming van harte.

Berno Strootman stelt zichzelf voor en vertelt onder andere over zijn loopbaan en werkzaamheden als landschapsarchitect en voormaling Rijksadviseur.

Besluit: De ledenraad benoemt Berno Strootman tot bestuurslid.

8.3 Vereniging: samenstelling vertrouwenscommissie

Marieta Oomen licht de procedure en keuze rond de invulling van de vacature in de vertrouwenscommissie toe.

Besluit: De ledenraad benoemt ledenraadslid Liesbeth Jansen, voorzitter van de ledencommissie Groningen, tot lid van de vertrouwenscommissie.

11. Afscheid vertrekkende ledenraadsleden en vertrekkend bestuurslid

De ledenraad neemt afscheid van ledenraadsleden Jos Weijs (Ic Limburg en De Kempen) en Klaas van der Wal (Ic Flevoland en Zwarte Meer). Beiden zijn vandaag voor het laatst aanwezig en worden bedankt voor hun inzet.

Tevens wordt vertrekkend bestuurslid Martijn Weterings hartelijk bedankt voor al zijn inzet en collegialiteit als bestuurslid van onze vereniging.

12. Rondvraag

De erfpachters van Natuurmonumenten hebben zich verenigd in een stichting. Er wordt gevraagd waarom er niet meer naar deze stichting geluisterd wordt. Teo Wams antwoordt dat Natuurmonumenten als erfgoed beheerder grote aantallen waardevolle panden beheert en constant alert is op een goed, passend en economisch voordelig gebruik hiervan. Veel panden zijn in gebruik als woonhuis waarbij vaak het gebouw wordt verkocht en de ondergrond in erfpacht wordt uitgegeven. Een economische relatie die vaak gepaard gaat met (stevig) onderhandelen. De vereniging hanteert standaard erfpachtvoorwaarden, waarvan de stichting heeft aangegeven deze op onderdelen niet rechtvaardig te vinden. Na uitgebreide onderhandelingen zijn nieuwe voorwaarden overeengekomen, de vereniging luistert dus wel. Wat wel ingewikkeld is, is dat bij verkoop beide partijen een goede deal willen sluiten en daar spelen verschillende belangen. Natuurmonumenten onderhandeld stevig maar wel eerlijk, zowel inhoudelijk als wat betreft de financiën. Vervolgens wordt gevraagd wat Natuurmonumenten kan betekenen voor haar pachters die biologisch willen gaan werken. Geantwoord wordt dat dit punt centraal staat binnen de landbouwstrategie van de vereniging. Als grondbeheerder en beweging zijnde wordt gekeken hoe we de middelen maximaal kunnen inzetten voor de overgang naar natuurinclusieve landbouw. Grond is daarbij van cruciaal belang. Natuurmonumenten wil graag haar bijdrage hieraan leveren met een economische verstandige overeenkomst.

Tot slot wordt opgemerkt dat de beheereenheden steeds afhankelijker worden van de inzet van vrijwilligers. Teo Wams antwoordt dat hij de inzet van vrijwilligers alleen maar positief vindt. Natuurmonumenten is een beweging en met de inzet van vrijwilligers laten de vereniging zien dat we het met z'n allen doen. Er zijn vrijwilligerscoördinatoren in alle beheereenheden en een landelijk aanspreekpunt. Punten als het aanbieden van de juiste werkzaamheden per leeftijdscategorie en de aanwas van jonge vrijwilligers zijn onderwerpen waar over nagedacht wordt.

Vervolgens sluit de voorzitter de vergadering.

BIJLAGE:

Aanwezig zijn:

- a) van het bestuur: Frederique de Bruin, Marion Koopman, Hanneke Schuiling, Evelien Verbij, Jan Willem Baan, Koos Biesmeijer, Jeroen Dijsselbloem, Marc Oosterhout, Berno Strootman (kandidaat) en Martijn Weterings.
- b) van de ledenraadsleden:
  - Groningen: Liesbeth Jansen en Geert Teerling
  - Friesland: Liesbeth Meijer, Harm Buchholtz en Hubert Oversteegen
  - Drenthe: Harro Kraal, Carel Lanting, en Gerard Meijers
  - Overijssel: Rietje van Delft, Harrie Alberts, Henk Algra en Henk Veenstra
  - Gelderland: Vlok van Harten, Yvonne van der Mey, Patrick Jansen en Kees Janszen
  - Flevoland en Zwarte Meer: Marita Oomen, Martin van Alfen, Jaap Eelman en Klaas van der Wal
  - Utrecht en Vechtplassen: Sjaan Kasander, Eef Silver, Nathalie Soeteman, Tjebbe de Boer Hendrik Jan Kaal en Gert Kamphof
  - Noord-Holland: Joke Baars, Lisa Johnson, Monica Nieuweboer, Anke Wonneberger, Marinus de Jong, André van der Leij en Peter Tan
  - Zuid-Holland: Eveline Padberg, Aarnout van Deursen, Jan Edens, Wilfred Haaijer, Rob Schimmel en Sven Zoeteman
  - Zeeland en Volkerak: Ferry Kramer
  - Noord-Brabant en Rijk van Nijmegen: Harrie Broeksteeg, Wim Hoogveld, Stan van der Kleij, Ruud Smeulders en Jan Wolters
  - Limburg en De Kempen: Antonie de Beaumont, Evelien Frijns, Jeannette Hommes, Lotte Niederer Ruud Derks, Thomas van Gemert, en Sander Nijssen
- c) van de directie: Pim van der Feltz, Martin de la Rambelje en Teo Wams
- d) vanuit de organisatie: Sandra Barbé, Barbara van den Berg, Annemiek Boosten, Karin van den Burg, Dorette te Boveldt, Annegien Canoy, Marie Jeanne Douven, Marijke van der Heiden, Barbara Hellendoorn, Simone Lubbers, Willemijn Prast, Nico Altena, Jos Bisschops, Stefan Plugge, Remko van Rosmalen, Geertjan Smits en Wouter Terpstra

Afwezig zijn:

- a) van het bestuur: --
- b) van de ledenraadsleden:
  - Groningen: Tica Veldhuyzen van Zanten, Menno Beukema, Gerrit Schuurhuis en Klaas van der Veen
  - Friesland: Bert Lenten en Jur Teders
  - Drenthe: Marcel Doornbos, Wilfried de Jong, Wim Klein Nulent
  - Overijssel: Hein Kuijper, Arend Spijker en Jan de Vries
  - Gelderland: Wim Kannegieter, Jaap Kuper, Bas Verschuuren en Nico Vlasveld
  - Flevoland en Zwarte Meer: Marion Fischer
  - Utrecht en Vechtplassen: Rob Oosterling Michiel van Staveren
  - Noord-Holland: Roos de Vreede, Onno Breider, Fred Klinkhamer
  - Zuid-Holland: Susan Dogterom en Ellen Stam
  - Zeeland en Volkerak: Leen van der Maas, Jan Sinke, René de Wilde en Arno Zwetsloot
  - Noord-Brabant en Rijk van Nijmegen: Jocky Naderman
  - Limburg en De Kempen: --